

સલામી સવારની..

घोडो ६डी गया पछी पासपोर्टने ताળां मारे छे, माલ्यानां, नेताओ साथे ગૂંથેલાં ગુમ જાળાં ભારે છે, यारे जूह जेतर, जेन्डो लेसावे प्रश्ननी जयत -કરે છે નાટક ખોટાં, તંત્રનાં અટકચાળાં વ્હારે છે. (लगाडी ने वोरंट)

सोंपो 'मनपा!' અભણ हाथोमां, ते -થશે 'સફાઈ' (...तिश्रोरीनी पण... (धो.७ सने १२ वाणा)

अनीतिभार्ध! राजे सौने द्विधामां -नीति બેधारी... (सरङतुं सभाधान)

ચિંતન

त्रिविधदुः ખાत्यन्त निवृत्तिं અत्यन्त पुरुषार्थः ॥

ત્રણ પ્રકારનાં દુઃખો અત્યંત પીડાદાયક છે. એમાંથી નિવૃત્તિ મેળવવી એ અત્યંત પુરુષાર્થની વાત છે. માણસને શારીરિક, માનસિક અને દૈવી - કુદરતી ઘટનાને લીધે થયેલાં એમ ત્રણ પ્રકારના દુઃખો વેઠવાનાં થાય છે. આરોગ્યની બિનકાળજીથી કે અન્ય ગફ્લતથી દુઃખ પડે છે. આ ઉપરાંત સામાજિક, આર્થિક તથા રાજકીય કારણોસર માનસિક ચિંતા કોરી ખાય છે... આટલુ અધુરું હોય તેમ આસમાની આફત ઊભી થતાં માણસ સાવ નોધારો બની જાય છે. આ આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિની ત્રિવિધ દુઃખની શૃંખલામાં જકડાઈને માણસ દુઃખી થઈ જાય છે. આ દુઃખોથી અકળાઈને માણસ આત્મહત્યા કરવાનું કે બાવો થવાનું કે અન્ય ગેરમાર્ગો લેવાનું વલણ કેળવે છે. પણ એમાંથી એને નિવૃત્તિ મળતી નથી, શાંતિ મળતી નથી. આ આપદાને દૂર કરવા માટે માણસે પુરુષાર્થ કરવો પડે છે. આરોગ્ય સુધારીને, સંતોષી જીવન જીવવાનો પ્રયત્ન કરીને તથા યોગ વગેરે કરી, સંતો નો સત્સંગ કરીને આ વિટંબણાઓને પાર કરી શકાય છે.

સુવિચાર

- રડવું હોય તો એકાંત શોધો, હસવું હોય ત્યારે દોસ્તો શોધો **ટોલ્સ્ટોચ**
- સારું સન્માન મેળવવાનો એક માર્ગ છે કે
- તમે જેવા દેખાવા માંગોછો તેવા બનવાનો પ્રયાસ કરો સોક્રેટિસ
- ભગવાનની મૂર્તિની જેમ માણસનું જીવન બધી બાજુએથી સુંદર હોવું જોઈએ *મોરારિ બાપુ*
- જે સત્યની ઝલકના સ્નેહી છે તે જ સાચા તત્ત્વજ્ઞાની છે ભૂપત વડોદિરચા
- આપણી જરૂરિયાત જેટલી ઓછી એટલા આપણે ઈશ્વરની નજીક હોઈએ છીએ **એસ. ભ**ટ્ટા**ચાર્ચ**
- આખી દુનિયામાં હું જ મારી અવગણના કરી શકું,
- કારણ કે મારા દોષોને હું જ સૌથી વધારે જાણું છું શેક્સપિચર
- આજનું ઔષધ : અશોક વૃક્ષની છાલનો ઉકાળો ૨ ચમચી લઈ ગરમ દૂધ સાથે પીવાથી બહેનોની માસિકની તકલીફમાં રાહત થાય છે (સંકલન : દિપક વી. આસરા)

બોધકથા

આજકાલ ડાયાબીટીઝ અને તેને કારણે શરીરમાં થતા અનેક રોગોમાં વિદેશથી આવેલાં યંત્રો-માપ-હૃદયની નળીઓ બંધ થવી - બલૂનથી પહોળી કરવી - ઈન્જીયોગ્રાફી-પ્લાસ્ટી વગેરે બધું હંબગ-ધર્તીંગ છે એવું બીજા કેટલાંક વિજ્ઞાનીઓ 'ગૂગલ' પર કહે છે. પ્રાચીનકાળમાં પણ 'હૃદય' હતાં જ આવા રોગો કેમ ન થતાં? ડૉકટરો અને વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલા સૌની આ સાંકળ છે જે કમાવાનું 'આયોજન' કરે છે. સાચું ખોટું રામ જાણે!

મુલ્લા નસરુદ્દીનને પલંગ પર સૂવાની ટેવ - પલંગ વિના ઊંઘ ન આવે - પણ હમણાં મુલ્લાંને માનસિક રોગ થયો - રોજ રાત્રે 'પલંગ નીચે કોઈક છે' એવા વહેમમાં ઊંઘ ન આવે - બીક લાગે ને જાગે. મનોચિકિત્સક પાસે ગયા. ડૉકટર કરે - મારી ફી સો રૂપિયા અને દવા-ગોળીના હજાર રૂપિયા થાય!

મુલ્લા કહે- હું વ્યવસ્થા કરીને આવું છું! પછી ગયાં જ નહીં. એક સપ્તાહ પછી ડૉકટર, મુલ્લાને બજારમાં મળી ગયા. મિયાંને ખૂશખૂશાલ મૂડમાં જોઈ ડૉકટરો પૂછ્યું, કેમ મિયાં! પછી તમે આવ્યા જ નહીં - તબિયત બરાબર છે? ઊંઘ આવે છે? મિયાંએ કહ્યું, હાં, ડોકટર સાહેબ, પછી તો બીજા દિવસથી જ બરાબર ઊંઘ આવે છે! ડૉકટર કહે - કઈ દવા લીધી? મિયાં કહે - મેં બીબીને વાત કરી, બીબીએ પલંગના માયા જ કાપી નાખ્યાં..!

નીતીશકુમાર રાષ્ટ્રીય ફલક પર પહોંચશે..

લોકસભાની ચૂંટણી વખતે કોંગ્રેસના 'યુવરાજ' પણ ધીરે ધીરે વાતાવરણ સર્જવા માટે દિવંગત નરેન્દ્ર મોદીએ દેશને 'કોંગ્રેસ મુક્ત' રાષ્ટ્રીય ફલક પર પ્રસ્થાપિત થઈ કોંગ્રેસી નેતાઓનો જ ઉપયોગ કરવાની હાકત કરી હતી. એમની રહ્યા છે. રોહિત વેમુલા તથા કરવાની ચાલ પણ બૂમરેંગ થઈ રહ્યાં હાકલ સાનુકૂળ કહી શકાય એવો જવાહરલાલ નહેરુ યુનિવર્સિટીના છે. એવા સંજોગોમાં મોદી વિરુદ્ધ પ્રતિસાદ પણ સાંપડ્યો હતો, પરંતુ વિદ્યાર્થી નેતા કન્હૈયા કુમાર જેવા મોરચો માંડવાની ઉમેદ રાખતા એમના શાસનમાં બે વર્ષ દરમિયાન યુવાનોએ મોદીથી અંજાયેલા યુવા નીતીશકુમારે દેશને મોદી મુક્ત અને કોંગ્રેસ પ્રત્યેની પ્રજાની નફરતમાં વર્ગમાં પણ અજંભો ઊભો કર્યો સંઘમુક્ત કરવાની હાકલ કરી છે. ઘટાડો થયો છે તેમ ભાજપ પ્રત્યેના છે. કેન્દ્ર સરકારની વિદેશનીતિ એમણે બીજેપી વિરુદ્ધ તમામ અહોભાવનું પણ ભ્રમ નિરસન થઈ સામે આંગળી ચીંધાઈ રહી છે. લોકતાંત્રિક પરિબળોને એક થવાની ગયું છે. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી અને પાકિસ્તાન સાથે સૌહાર્દ પૂર્ણ અપીલ કરી છે, તેમાં કયારેક ઇંદિરા બિહારની ચૂંટણી જીત્યા ત્યારે જ હેઠળ આવો મો૨ચો ૨ચવાની ભાજપના રાષ્ટ્રીય અધ્યક્ષ અમિત સં બં ધો સ્થાપિત કરી જશ વિરુદ્ધ જયપ્રકાશ નારાયણે કરેલી રાષ્ટ્રીય સ્તરે પ્રોજેક્ટ કરી દીધાં નિષ્ફળ કવાયત થયેલી એનો કેવો શાહ દેશમાંથી કોંગ્રેસનો સફાયો ખાટવાની ઉતાવળ મોંઘી પડી રહી હાકલનો પડઘો સંભળાય છે. હતા. કોંગ્રેસના મહામંત્રી અને કરૂણ રકાસ થયો હતો તે સર્વવિદિત કરવાનો કાર્યક્રમ લઈને આગળ છે તેમ જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં નીતીશકુમાર મૂળે જેપી આંદોલનનું રાહુલ ગાંધીના 'મેન્ટર' ગણાતા છે. વળી મમતા-માયાવતી અને વધી રહ્યા હતા ત્યાં એમને પીડીપી સાથે ગઠબંધન સરકાર જફરજંદ છે. એમના વરિષ્ઠ સાથી દિગ્વિજયસિંહે નીતીશકુમાર સાથે જયલલિતા જેવી ઉચ્ચાભિલાષી કેજરીવાલ અને નીતીશકુમાર જેવા ૨ચવાથી ઘણો મોટો સમુદાય લાલુ યાદવ પણ જેપી આંદોલનના ૨હી મોદી અને સંઘ વિરુદ્ધ મહિલા મુખ્યમંત્રીઓ નીતીશનું બિનકોંગ્રેસી નેતાઓનો પડકાર નારાજ થયો છે. મોદીના વિદેશ યુવા નેતા હતા. બદલાયેલા આંદોલન ઊભું કરવાની જરુર નેતૃત્વસ્વીકારવા સહમત થાય એ

ઝીલવાનો વખત આવ્યો છે. પ્રવાસોઅને દેશમાં કોંગ્રેસવિરોધી સંજોગોમાં કોંગ્રેસ કયારેક એનાં જ હોવાનું નિવેદન કર્યું છે. ત્યારે પ્રશ્ન વાતમાં માલ નથી. હિન્દી સિનેમાના એક ગીતના શબ્દો યાદ આવે છેઃ "વો અફસાના જિસે અંજામ તક લાના ના હો મુમકિન, ઉસે ઈક ખૂબસુરત મોડ દેકર છોડના અચ્છા"

પ્રેમમાં પેચ-અપ પછી બ્રેક-અપ થાય તો પછી પાછું પેચ-અપ થાય તેની સંભાવના ઘટી જતી હોય છે. જો બ્રેક-અપ પછી પેચ-અપ થાય તો પણ પહેલા જેવી સરળતા રહેતી

કોઈ પણ સંબંધનો પાયો એક બીજા પ્રત્યે (૧) વિશ્વાસ, (૨) સમજણ, (૩) શ્રદ્ધા અને (૪) વફાદારી નામના ચાર પાયા ઉપર ટકેલો રહે છે. આ ચાર પાયામાં બીજા પણ પાયા ઉમેરી શકાય. પરંતુ આ ચાર પાયા તો મુખ્ય જ છે. એના ક્રમમાં ફેરફાર કરો તો પણ પ્રેમનો અર્થ બદલાતો નથી.

પ્રેમમાં આ વાત સમજવા જેવી છે. (૧) એકમેક પ્રત્યે વિશ્વાસ હોય તો જ વફાદારી આવે. (૨) વિશ્વાસ હોય તો જ એકમેકને સમજવાની સમજણ આવે. (૩) વિશ્વાસ હોય તો જ શ્રદ્ધા બેસે અને શ્રદ્ધા હોય તો જ વિશ્વાસ બેસે. (૪) સરવાળે તમામ ત્રણ મુદ્દામાં વિશ્વાસ તો અગત્યનો છે જ.

આજના સોસિયલ મીડિયાના જમાનામાં સ્માર્ટ ફોનમાં જ વિવિધ સોસિયલ સાઈટ્સની એપ જેમ કે ફેસબુક, વોટ્સ-એપ, સ્કાયપે, ઈન્સ્ટાગ્રામ, હાઈક વગેરેનું પ્રમાણ છે, તો સ્માર્ટ ફોનમાં જ (૧) કેમેરા, (૨) સ્ક્રિન શોટ્સ, (૩) કોલર આઈ.ડી. એપ (૪) કોલર લોકેશન એપ, (પ) ઓટો કોલ રેકોર્ડર વગેરે સુવિધાઓ પણ હોય જ છે.

પ્રેમી યુવાન તેની પ્રિયા સાથે જે રીતે વાત કરે છે, એના થોડા ડાયલોગ્સ્ જુઓઃ ''હું તને જ્યારે જ્યારે કોલ કરું છું, ત્યારે ત્યારે તારો મોબાઈલ બિઝી આવે છે, શું

प्रेम એटले એકબીજાની જાસુસી કરવી, એવો અર્થ નથી, हरेड व्यड्तिनुं जोडी જेम कुटुं छे, એम हरेडनुं मन अने हृहय प्रश बुहुं छे अने वियारोनी स्वतंत्रता प्रश बुही **ब्रुही छे, प्रेम એटले એક्जीबानी मालि**डीनो हड्ड नहीं, स्त्री अने पुरुष पोताना मननुं गमतुं डेम न डरी शडे?

ચાલી રહ્યું છે?''

- "કેવી વાત કરે છે તું? મારી ફ્રેન્ડ સેજલનો કોલ હતો."
- ''પણ એના વિશે તો તેં મને કોઈ દિવસ વાત કરી નથી? બહુ ખાસ ફ્રેન્ડ લાગે છે?''

સર્વોચ્ચ નેતાને સત્તા પરથી હટાવવા આ મોરચાને નેતા કોણ - તે જ રહેશે.

સક્રિય રાજકારણમાં પ્રવેશેલા તે નીતીશ મહત્ત્વાકાંક્ષી પુરુષ છે. સમયના વિદ્યાર્થી નેતાઓની સાથે એમને વડાપ્રધાનના ઉમેદવાર તરીકે લઈ નરેન્દ્ર મોદી સામે મોરચો પ્રોજેક્ટ કરવા કોંગ્રેસ સહમત થશે માંડવા ઉત્સુક છે. નીતીશકુમારની ખરી? આ સવાલનો જવાબ ઈમેજ બીજા તમામ પ્રાદેશિક આપવાનું ધારીએ છીએ એટલું નેતાઓની સરખામણીમાં સ્વચ્છ સહેલું નથી. ગઈ લોકસભાની ચૂંટણી છે. લાલુ યાદવે તો નીતીશને ટાણે મુલાયમસિંહની નેતાગારી

તંત્રીસ્થાનેથી...

પ્રેમ એટલે જાસૂસી અને માલિકીપણું?

''અરે યાર, છોકરી છે, છોકરો નથી અને તારો કોલ વેઈટિંગમાં જોયો કે તરત જ તો મેં એનો કોલ કટ કરીને તને કોલ બેક કર્યો કે ના કર્યો?"

''યસ, કોલ-બેક કર્યો એટલે તે કોઈ મોટો ઉપકાર કરી દીધો, એમ જ ને? એ માટે

''તું જો કહેતો હોય તો હું કોલ-લિસ્ટનો સ્ક્રિન-શોટ પિક. પાડીને મોકલી આપું? તો તને ટ્રસ્ટ આવશે"

''પણ, સ્ક્રિન-શોટનો કોઈ મતલબ નથી. કેમ કે જે મોબાઈલ નંબર તું બતાવવા માગે

છે, એ નંબર તો તું કોઈ પણ નામે સેવ કરીને રાખી શકે

છે ને?"

''ઓહ, તો હું શું કરું કે જેથી તને ટ્રસ્ટ આવે? હું મારી ફ્રેન્ડ સાથેની કોલ-ટોક રેકોર્ડિંગની ઓડિયો ક્લિપ સેન્ડ કરૂં?"

''તું મને ઓડિયો સેન્ડ કરવાની વાત કરે છે, પણ એ ઓડિયોમાં ડે-ડેટ-ટાઈમ તો નહીં જ આવે ને? એટલે કે તું આજ પહેલા તારી કોઈ બહેનપણી સાથેની વાતચીતની જૂની ઓડિયો-ક્લિપ મોકલીશ, તો મને કેવી રીતે ખબર પડવાની?"

''હે ભગવાન, તને હાથ જોડું અને પગે લાગું? પણ આવું બધું તું ના બોલ અને નેગેટીવ થિન્કિંગ ના કર. મારી હેલ્થ ઉપર અસર પડે છે.''

અને, સામેથી મોબાઈલ ફોન કટ થઈ જાય છે.

ફરી એક વાર પ્રેમી યુવાનના તેની પ્રિયા સાથેના બીજા ડાયલોગ્સ્જુઓઃ

''ડાર્લિંગ, તું જિન્સ ના પહેર, એવું મેં તને કેટલી વાર કહેલું છે?''

''હા, પણ મારી દીદી અમેરિકાથી લાવી છે અને વળી આજે તને મળવા આવવાનું હતું એટલે પહેર્યુ. પણ હવે નહીં પહેરું. ઓ.કે.? તું આમ રિસાઈ જાય એ મને ના ગમે. પ્લિઝ."

''હું રિસાઈ જ જાઉં ને... તને તો મેં કેટલી વાર કીધું છે? અને આ સ્કિન-ટાઈટ જિન્સ સારું લાગે છે? કોઈ વાત સમજતી જ નથી ને.''

અનુસંધાન પાના નં. ७ પર

આમ તો હોળીના ભડકા શમે ના શમે એ પહેલાં જ ઉનાળાના તડકા એનું જોશ બતાવવા માંડે છે. ફાગણના ફાગ વેરાય પછી ચૈતરના તાપ શરુ થાય છે. ચૈતરની ચાંદનીનો નિબંધ શાળા કક્ષાએ પૂછાતો હતો પણ ચૈત્રના તડકાનો નિબંધ કદી પૂછાયો નથી. આપણા શિક્ષણવિદોને ગ્રીષ્મની બપોર કાયમ હાથવગી રહે છે. કાકા સાહેબ કાલેલકરે તડકાનું કાવ્ય મન ભરીને માણ્યું છે. ખેતરે ગયેલાં પિયુને ઉનાળાનો તાપ ના લાગે… એટલે રાજેન્દ્ર શાહના કાવ્યની નાયિકા કેવી શિખામણ આપે છે -

> આંબાની છાંયામાં તું બપ્પોરા ગાળજે ને પાણી પીજે વાવડીનાં; त्रुमां न आधो तुं थार्र वेरानमां કસંય ६६ गौर वावडीनां...

આવા ઉનાળાના તાપ દિનપ્રતિદિન વધવા માંડ્યા છે. વહેલી સવારે ચાલવા જનારાની સંખ્યામાં ખાસ્સો ઘટાડો થઈ ગયો છે. આંબાના મ્હોર તો કયારના ય ખરી ગયા છે, એની ઠેકાણે લૂમઝૂમ કેરીઓ લટકી રહી છે. મીઠાઈવાળાઓ કયારનો પાકો કેરીનો રસ વેચવા માંડ્યો છે. લગ્નના જમણવારોમાં કેરીના રસે બાસુદીની જગ્યા પચાવી પાડી છે. બજારમાં કેટલીક વહેલી પાકતી કેરીઓ મોંઘા ભાવે વેંચાવા લાગી ગઈ છે. ભેળસેળીયો કેરીનો રસ ખાતા બાળકોને અટકાવવા બહુ ભારે પડે છે. એમની કેવી રીતે સમજાવવું કે આપણી દેશી કેરીઓ હજી મે મહિનાના પાછળા પખવાડિયામાં પાકશે. ગુજરાતના ગૌરવ જેવી કેસર શાખ પડ્યાના કોઈ સમાચાર હજુ ગીર બાજુથી આવ્યા નથી.

અમારો મોગરો ઘણા દિવસથી શ્વેતસુંદર પુષ્પો મહેંકાવી રહ્યો છે. સરકારે રોપેલા ગરમાળા પણ અસલ જવાનીમાં આવી ગયાં છે. તો પછી ગુલમહોર ગુમસુમ શા માટે રહે? એ પણ હસી હસી ફૂલ ઝરી રહ્યો છે એન આપણને દુઃખોમાં પણ હસતા રહેવાની શીખ આપી રહ્યો છે. લીમડા લીલાછમ થઈ ગયા છે. 'આંબે આવ્યા મ્હોર ને વારતા કહીશું પ્હોર' એવી કોઈ કહેણી લીમડાને નસીબ થઈ નથી, પરંતુ એના તાજોતમ્ મ્હોરે આપણા આરોગ્યની જવાબદારી ઉઠાવી લીધી છે. એવું કહેવાય છે કે આ નવરાત્રીમાં દરરોજ મ્હોર પીનારને આખું વરસ તાવ સતાવતો નથી. કેટલાક વળી સવારના પ્હોરમાં લીમડાના પાનનો રસ. આખો ગ્લાસ ભરીને ટટકાવી જાય છે. એ લોકોને પછી આખું વરસ તાવ આવે છે કે નહીં એની કોઈ સમીક્ષા થઈ એવું જાણમાં નથી.

આજકાલ વહેલી સવારમાં આપણા લગ્નોત્સુક વરરાજાઓ તૈયાર થઈ ગયા હોવાની જાણ બેંડવાજાના સૂર (અરરર્... એને સૂર કહેવાય?) સાંભળીને થાય છે એના ભણકારા શમે ના શમે તે પહેલાં શહેરની શાંતિને ડહોળવાની કામગીરી મ્યુનિસીપાલિટીના ઉમેદવારો સંભાળી લે છે. આ વખતે બધા પક્ષોએ ચૂંટણી જીતવા માટે પહેલેથી જ ઉગ્ર પ્રચાર શરુ કરી દીધો છે. ગાંધીનગરની મહાનગરપાલિકાને શહેરનો કચરો એકત્ર કરવાની અને મિલકતવેરો ઉઘરાવવાની એ સિવાય બીજી કોઈ કામગીરી હસ્તગત થઈ નથી. છતાં દરેક ઉમેદવારોને સેવાનો આટલો બધો ધખારો કેમ ઉપડ્યો છે તે સમજાતું નથી. ચૂંટણીનું પરિણામ ગમે તે આવે ચૂંટણી પત્યા પછી બાંકરાઓની (એક માત્ર સેવા?) ની દશા-દુર્દશા જોવાની મજા પડશે! નવા બાંકડા કયાં કયાં મૂકવામાં આવશે? જૂના હટાવીને નવા મૂકાશે? જૂનાનું શું થશે? એમની દશા વયોવૃદ્ધ નેતાઓ જેવી તો નહીં થાય ને ? નવા બાંકરા મૂકવા માટે નવા મંદિર, નવા બગીચા, નવા શોપિંગ બનાવવા તો નહીં પડે ને? જૂના જમાનામાં મુસ્લિમ આક્રમણખોરોએ મંદિરો તોડીને મસ્જિદો બાંધી દીધી હતી તેમ જૂના બાંકડા ઉપર લગાવેલો અગાઉના લોકસેવકોના નામ ઉખાડી કાઢી નવોત્સુકતાના નામ લખી કાઢવામાં આવશે કે નહીં એ બધું આપણને એકાદ મહિના પછી ખબર

तडडा अने तडाडा

પડશે! અહીં મને તાજેતરમાં અવસાન પામેલા શ્રી લાભશંકર ઠાકરના લખેલા પુસ્તક 'મનજળ થંભ થયેલું'નું 'ચૂંટણી' શિર્ષક ધરાવતું પ્રકરણ - ૬૨ આખેઆખું ઉતારવાનું મન થાય છે. કદાચ આપને ગમી જાય તો આખું પુસ્તક વાચવા ભલામણ છે.

કિશોરાવસ્થાથી અમારા મનમાં વસી ગયેલું પ્રિય પુસ્તકછે. સ્વ. કિશોરલાલ મશરુવાલાનું 'સમૂળી ક્રાંતિ'. જે કિશોર, યુવાનો કે પ્રોઢોએ ન વાંચ્યું હોય એ એમને વાંચવાની ભલામણ છે. એના લેખકની ધર્મનિરપેક્ષ, સ્પષ્ટ, તાર્કિક શૈલીના અમે ચાહક છીએ. અહીં 'ચૂંટણી' વિષેનું એક અવતરણ એમાંથી ઉતારીએ છીએ.

'વિચાર કરશું તો માલૂમ પડશે કે ચૂંટણીમાં દરેક મતદાર' 'પોતાના' માણસને મત આપે છે. એ માણસ 'પોતાનો' હોવાના વિવિધ કારણો હોય; કે પોતાની ન્યાતનો, ધર્મનો, પક્ષનો, ધંધાનો વગેરે તેથી, તે 'પોતાનો' બને છે. એને મોકલવામાં મતદારની અપેક્ષા એ હોય છે કે એ સર્વ જનતાના નહીં, પણ તેના વર્ગના હિતસ્વાર્થને સંભાળવામાં વધારે દક્ષ રહેશે, અને જે કડીના યોગથી એ 'પોતાના' કહેવાય છે, તે કડીને અને તેની સર્વ વ્યક્તિઓને બીજાઓ કરતાં વધારે લાભ પહોંચાડશે.

રણછોડ પરમાર

ચૂંટાવા ઈચ્છનારો પ્રતિનિધિ પણ પોતાના મતદારોને એ જ જાતની આશાઓ બંધાવે છે. 'મને મોકલશો તો 'આપણે' માટે હં લાભો મેળવવા પ્રયત્ન કરીશ, અને આપણા વિરોધીઓને મુક રીતે ચિત્ત કરીશ.' આમ પ્રતિનિધિ તથા ચૂંટનારાઓ પોતાના પક્ષના સ્વાર્થનો જ વિચાર કરી સુરાજ્ય સેવવાની આશા સેવે છે. બધા

માણસો પોતપોતાના સ્વાર્થ સંભાળે તો બધાના સ્વાર્થ સિદ્ધ થાય, એ મધ્યકાલીન શ્રદ્ધા હજુ આપણી ચૂંટણીઓમાં કામ કરી રહી છે.

- ચૂંટણીનો તાયફો હવે આવી રહ્યો છે!

શ્રી લાભશંકર ઠાકરે આ લઘુનિબંધન તા. ૪.૯.૧૯૭૯ના રોજ લખ્યો હતો. એ પછી ગંગા, યમુના, સાબરમતીમાં ઘણા નીર વહી ગયા છે. આપણી મનોદશા અને ઉમેદવારોની સેવાવૃત્તિમાં કશો ફરક પડ્યો છે ખરો? આ સમયે ખલિલ જિબ્રાનના શબ્દો યાદ આવે છે, જેનો ગુજરાતી અનુવાદ સાંઈ મકરંદે કર્યો છે.

દોસ્તો, સફરના સાથીઓ! એ દેશની ખાજો દયા -જયાં ધર્મનો છાંટો નહીં, ફિરકા છતાં ફાલી રહ્યા... 'રંગ છે બહાદુર !' બિરદારી ફુલેકે ફેરવે, જે પ્રજા નાચી રહે ગુંડા - ટણકને ટેરવે, ને દમામે જીવનારાને ગણે દાનેશરી -હાય, એવા દેશના જાણે ગયા છે દી ફરી !... નવા રાજાને કહે વાજાં વગાડીને : જીયો ! જાય તો પાછળ ઉડાડી ધૂલ બોલે હૂરિયો -ને છતાં એ કોઈ બીજાને સત્કારવા એ જ નેજા! એ જ વાજાં! એ જ ખમ્મા, વાહ વા ! જાણજો એવી પ્રજાના ખીલડા ખૂટલ થયા, દોસ્તો, સફરના સાથીઓ ! એ દેશની ખાજો દયા.

તીર્થકર એટલે તીર્થ જેવા પાવન તો ખરા જ પણ સાથે સાથે તીર્થ નિર્માણ કરવાની તાકાત હોય, આવા તીર્થકરનો જીવનબોધ સમજવા જેવો છે...

ગુલમોર

हिनेश हेसार्छ

મંગલમ ભગવાન વીરો, મંગલમ ગૌતમો પ્રભુ, મંગલમ સ્થૂલિભદ્રાચાર્ય, જૈન ધર્મોસ્તુ મંગલમ સત્ય અહિંસા ધર્મ હમારા નવકાર હમારી શાન હૈ મહાવીર જૈસા નાયક પાયા જૈન હમારી પહેચાન હૈ!

જૈન બંધુઓએ ભગવાન મહાવીર સ્વામીનો જનકલ્યાણક દિન મનાવ્યો. આપણે અહી આ યુગપુરૂષની ભાવવંદના કરીએ…!!! દોસ્તો, આમેય મહાપુરૂષોનું જીવન વિશ્વકલ્યાણાર્થે જ હોય છે!

મા ધરિત્રીને ખોળે પ્રત્યેક યુગમાં એકાદ - બે વિભૂતિ જાગતિક જરૂરિયાત - the law of universal necessity - ના ભાગ રૂપ અવતરી આખા યુગને અજવાળી જાય છે. આવા યુગંધરોથી જ 'કુલ પવિળ જનનિ કુતાર્થા વસુંધરા પુણ્યવતી ચ યેનન' અર્થાત્ કુળ પવિત્ર થાય છે, જનની કૃતાર્થતા અનુભવે ને મા ધરતી પુણ્યવતી બને છે.

धरतीने भोणे अवतरेक्षा आवा विरक्ष विभूतिरत्नो વિશ્વવાત્સલ્યથી ભર્યા ભર્યા હોય છે. એમનું જીવનતો પ્રકૃતિના તત્વો -સૂર્ય - ચંદ્ર, પવન - પાણી...ની જેમ ભેદભાવ વિના સર્વોપયોગી જ હોય છે. તેઓ કોઈ એક વર્ગ પૂરતા સીમિત ન હોય... આપણે જ એમને વાડાબંધીમાં પૂરી દેવાનું ઘોર પાપ કરીએ છીએ.

ચૈત્ર સુદ - ૧૩ ના દિવસે મગધ દેશના ઇક્ષ્વાકુ કુળમાં જન્મેલા મહાવીર સ્વામીના પિતા સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિય કુંડ ગામના રાજા હતા. માતા ત્રિશલાદેવીની કૂખે અવતરેલા બાળ વર્ધમાન સાચે જ નામ પ્રમાણે વિકાસની અપ્રતિમ શક્યતાઓને આંબી જૈનોના છેલ્લા તીર્થકર બની મહાવીર પદ પામ્યા. તીર્થકર એટલે તીર્થ જેવા પાવન તો ખરા જ પણ સાથે સાથે તીર્થ નિર્માણ કરવાની તાકાત હોય. આવા તીર્થકરનો જીવનબોધ સમજવા જેવો છે....

આ વિરલ વિભૂતિ માત્ર નવ વર્ષની વયે તો વ્યાકરણશાસ્ત્ર ભણી ચૂક્યા હતા. આઠ વર્ષની બાળવયે ભેરુબંધો સાથે રમતી વેળાએ ભયંકર સાપને ઊંચકીને ફેંકી દેનાર આ નિર્ભય મહામાનવે ''અહિંસા પરમોધર્મ'' નો સહજ સંકેત આપી દીધો હતો. અજોડ બુદ્ધિપ્રતિભા ધરાવનાર આ માત્રભક્ત વર્ધમાને માતાના સંતોષ ખાતર યશોદા નામની રાજકન્યા સાથે લગ્ન કર્યા. યશોદાથી તેમને પ્રિયદર્શના નામની પુત્રી થઇ. સમય જતાં તે જમાલિ નામના રાજપુત્ર સાથે પરણી. વર્ધમાન જયારે અદ્વાવીસ વર્ષના હતા ત્યારે તેમના માતા - પિતાએ અનશન વ્રત આદરી દેહત્યાગ કયી. બે વર્ષ બાદ વર્ધમાને સઘળો રાજવૈભવ છોડી સંન્યસ્ત સ્વીકાયી. કેશલોંચન કરી માત્ર એક જ વસ્ત્ર ધારણ કરી તપ કરવા ચાલી નીકળ્યા. અડધું વસ્ત્ર બ્રાહ્મણને દાનમાં આપ્યું અને ત્યારબાદ બાકી રહેલું અડધું વસ્ત્ર એક કાંટાળી વાડમાં ભરાઈને નીકળી ગયું. મહાવીર ચાલતા થયા. વિશ્વવ્યાપક ચૈતન્યને કયું વસ્ત્ર ઢાંકી શકે?!! દિગંબર રૂપે સર્વત્ર વિચરણ કરવા લાગ્યા. નિર્દભ, નિરાડંબર આ મહાપુરુષે બાર વર્ષ લગી ઉગ્ર તપ કર્યુ, ષડરિપુને જીત્યા. વૈશાખ સુદ દશમને દિવસે જામ્બ્રક ગામ પાસેના વનમાં મહાવીરને જ્ઞાન લાધ્યું ચિત્તશાંતિ પામ્યા. જામ્ભ્રક ગામથી જ એમણે ઉપદેશની શરૂઆત કરી. કર્મ જ મનુષ્યના બંધન અને મોક્ષનું કારણ છે એ વાત પ્રતિપાદિત કરી. અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, અને અપરિગ્રહ ને એમણે મોક્ષપ્રાપ્તિના સાધન ગણાવ્યાં. જૈન ધર્મમાં નવું ચૈતન્ય જગાવી એની પુનઃપ્રતિષ્ઠા કરી. બોત્તેરમે વર્ષે આસો વદ અમાસને દિવસે અનેકના જીવન અજવાળી મહાવીર નિર્વામ પામ્યા.

જૈન ધર્મદર્શનનો પંચસૂત્રી સિદ્ધાંત સમજવો રહ્યો. ચાલો, આ ધર્મસૂત્રોનો જીવનબોધ સંક્ષિપ્તમાં સમજીએ.

● અહિંસા : 'આત્મવત્ સર્વભૂતેષુ' ની ભાવના પર જ અહિંસા ટકેલી છે. મહાવીરે જીવમાત્ર અને તેમાંયે પશુ પક્ષી તેમજ વૃક્ષ વનસ્પતિ પ્રત્યે પ્રેમ રાખવા જણાવ્યું. શત્રુ મિત્રતામાં પલટાઈ જાય, સામાના દિલમાં મનોમંથન જગાડી હૃદય પરિવર્તન સાધી શકે તે જ સાચી અહિંસા. ગાંધીએ આ અર્થમાં અહિંસા દ્વારા મહાન કાર્ય સાધી બતાવ્યું, પૂ. પાંડુરંગ શાસ્ત્રીએ માત્ર મારવું જ નહિ એટલું જ નહિ પ્રેમ કરી પલટી નાખવું એવો વ્યાપક વિધાયક વિચાર વહેતો કરી સાચી કર્મ પુષ્પાંજલિથી મહાવીરને સત્કાર્યા છે! પોતે હિંસા ન કરે સાથે સાથે જેની ઉપસ્થિતિમાં હિંસાનો ભાવ લુપ્ત થાય તે સાચો અહિંસક. વેદકાલીન તપોવાનોમાં વાઘ અને બકરી એક સાથે પાણી પીતાં હતાં એવાં વર્ણનો વાંચવા મળે છે. આ સંદર્ભે યથાર્થ સમજાય

ચંડકોશી નાગ કરડ્યો ત્યારે મહાવીરના અંગૂઠામાંથી લોહી નહિ દૂધની ધારા વહેવા લાગી. આ વાત જ ચિંતન પ્રેરક છે. અપત્યવાત્સલ્યને કારણે માનું લોહી દૂધમાં રૂપાંતરિત થઈને દુગ્ધધારા - ધાવણ રૂપે વહે છે. એ જ રીતે વિશ્વ માટે વત્સલ્ય ભાવના ધરાવનાર મહાવીરનું લોહી દૂધની ધારા બને તેમાં આશ્ચર્ય શું?! મહાવીરને એક ખેડૂતે કે ભરવાડે કાનમાં ખીલા ઠોક્યા એવું ક્યાંક વાંચ્યાનું યાદ છે. આવી વાતોના ઐતિહાસિક સત્ય તથ્ય બાજુ પર રાખી વિચારીએ તો જગનિંદાનો ધગધગતો કુટુ રસ

રેડવાની ટેવ જગતજનોની છે જ! આમ અહિંસામાં મહાવીરની આત્મૌપમ્યતા, સમભાવ, પ્રેમ, અભય જેવા ગુણોનો સરવાળો જોવા મળે છે.

● સત્ય : એવું કહેવાય છે કે જડતા આચરનારને સત્ય કડી જડતું નથી અને જીવંત સાધના કરનારથી સત્ય છૂપુ રહેતું નથી. દરેક વ્યક્તિ

આટલું જ વિચારી બીજાને સ્નેહથી સમજે તો ઝગડા કદી ન ઉદભવે. બાપ-દીકરો, ભાઈ-ભાઈ, સાસુ-વહુ, પતિ-પત્ની, ગુરુ-શિષ્ય, વેપારી-ગ્રાહક, શેઠ-નોકર, નેતા-પ્રજા આ બધા જ પરસ્પર અન્યોન્ય સમજવાનો પ્રમાણિક પ્રયત્ન કરે તો સ્વર્ગનાં સુખ અનુભવાય. ગાંધીએ તો સત્ય એજ પરમેશ્વર કહી પૂકાર્યા કર્યુ છે. કોઈકે સાચે જ કહ્યું છે કે ''આપણને ગમે તે સત્ય નહિ પરંતુ જે સત્ય હોય તે આપણને ગમવું જોઈએ. ટૂંકમાં અવિરત સત્યની સાધના કરનારને વાચાસિદ્ધિ સાંપડે છે. પહેલાં તે સત્ય બોલતો હોય છે પછી તો એ જે બોલે તે સાચું થાય છે. સત્ય વિષે બસ આટલું જ...

● અસ્તેય : અસ્તેય અર્થાત્ ચોરી ન કરવી. મહાવીરની દ્રષ્ટિએ અહી સામાન્ય ચોરીની જ વાત નથી, મહાવીર કઈક વિશેષ વાત કરે છે, કર્મ કર્યા વગર કે ઓછું કામ કરીને વધારે ફળ મેળવવાની ઈચ્છા મહાવીરની નજરે ચોરી જ છે. સસ્તું,સહેલું,વહેલું, પાત્રતા વગર મેળવી લેવું, માત્ર પ્રારબ્ધના જોરે બેસી પુરુષાર્થની અવહેલના કરવી એ પણ ચોરી જ ગણાય. આત્મોદ્ધાર માટે પ્રચંડ પુરુષાર્થ કરી પ્રસન્નતા મેળવવાની વાત છે.

● બ્રહ્મચર્ય : આ એક જીવનદ્રષ્ટિ છે. આપણે તો માત્ર "ન પરણવું'' એટલું જ સીમિત સમજીએ છીએ.સંસારમાં શાશ્વતભાવે જીવવું જલકમલવત રહી જીવવું એ પણ બ્રહ્મચર્ય જ છે. મહાવીર સ્વામી ગૃહસ્થ હતા એ પણ સાચું ને તાત્વિક દ્રષ્ટિએ વિરક્ત હતા એ પણ સાચું ગણાય. આવા મહાવીરે સ્ત્રીને ઉચ્ચ ભાવનાથી સન્માનતા કહ્યું છે કે ''સ્ત્રી એ ફક્ત ભોગદાસી નથી. એ અબલા કે બલા નથી એ તો છે ઈશ્વરની પ્રેમકલા!

અનુસંધાન પાના નં. ७ પર